

Svar på skriftligt spørsmål SSS 355/2016 rd

Svar på skriftligt spørsmål om genomförande av Istanbulkonventionen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørsmål SS 335/2016 rd undertecknat av riksdagsledamot Sari Raassina /saml:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att främja genomförandet av Istanbulkonventionen?

Som svar på detta spørsmål anför jag följande:

Att tvinga någon att ingå äktenskap i Finland är straffbart redan i dag, och regleringen uppfyller även kraven i Istanbulkonventionen om detta. Av motiveringarna till regeringens proposition 155/2014 (s. 51–52) samt Arbetslivs- och jämställdhetsutskottets betänkande 15/2014 rd (s. 8) framgår att försättande av en person i tvångsäktenskap kan uppfylla rekvisitet för människohandel avsett i 25 kap. 3 § i strafflagen, grov människohandel avsett i 3 a § eller olaga tvång avsett i 8 §. Tvingande av någon till äktenskap nämns dessutom uttryckligen i 1 kap. 11 § 2 mom. 8 punkten i strafflagen.

Enligt 32 artikeln i Istanbulkonventionen kan äktenskap som ingås under tvång upphävas, ogiltigförklaras eller upplösas. Finlands lagstiftning uppfyller kraven i konventionen även i fråga om denna artikel. Lagstiftningen utgår ifrån att en skilsmässa inte har någon stämplande inverkan och att äktenskap i Finland i regel upplöses genom skilsmässa. Ett undantag från detta är 19 § i äktenskapslagen, enligt vilken en vigsel är ogiltig, om den bland annat inte har förrättats enligt 15 § i samma lag. Ett äktenskap som har ingåtts utomlands kan dessutom lämnas utan erkännande med stöd av 139 § 2 mom. i äktenskapslagen, om erkännandet anses strida mot grunderna för rättsordningen i Finland. För oskäligen situationer har en särskild jämningsbestämmelse införts för avvitrning av egendom. I Finland är en skilsmässa enkel, snabb och förmånlig och förorsakar ingen betydande ekonomisk eller administrativ börda för sökanden. Det är också i regel snabbare och lättare att beviljas skilsmässa än att ogiltigförklara ett äktenskap. En skilsmässa förutsätter ingen särskild grund och kräver inte heller samtycke eller annan medverkan av den andra parten.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 355/2016 rd

Utlänningslagen (54 §) reviderades 2015 för att bättre motsvara skyldigheterna i Istanbulkonventionen och möjliggör nu beviljande av uppehållstillstånd i en situation där ett tvångsäktenskap upplöses.

Ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas på nya grunder, om utlänningen kunde beviljas första uppehållstillstånd på dessa nya grunder. En utlänning som beviljats tillfälligt eller kontinuerligt uppehållstillstånd på grund av familjeband kan beviljas uppehållstillstånd efter det att familjebandet brutits, om han eller hon har fast anknytning till Finland eller om hans eller hennes personliga situation är särskilt svår på grund av våld eller utnyttjande som maken riktat mot honom eller henne eller hans eller hennes barn eller som maken godkänt medan familjebandet bestod och en vägran att bevilja tillstånd skulle vara oskälig med beaktande av omständigheterna. (10.4.2015/377).

Migrationsverket ger följande anvisning om fortsatt tillstånd i en situation där ett äktenskap upplöses: "Vid en skilsmässa, i synnerhet om äktenskapet avslutas med skilsmässa en kort tid efter att uppehållstillstånd har beviljats på grund av familjeband, ska faktorer med anknytning till familjelivets upphörande beaktas i bedömningen. Det kan vara oskäligt att återkalla tillståndet eller avslå ett fortsatt tillstånd till exempel i en situation där äktenskapet har avslutats som en följd av familjevåld. I beslutsprövningen beaktas även vederbörandes omständigheter i hemlandet." Tvångsäktenskap kan vara en grund för beviljande av internationellt skydd, dvs. asyl, eller alternativt skydd.

Frågan om samtycke som en del av rekvisitet för våldtäkt har behandlats synnerligen grundligt i regeringens proposition 2016/2013 rd (s. 32-38) och i justitieministeriets bedömningspromemoria som utgör bakgrunden till propositionen. Ärendet har bedömts uttryckligen med tanke på Istanbulkonventionen samt i bredare bemärkelse ur ett perspektiv som omfattar de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Riksdagens lagutskott ansåg i sitt betänkande om propositionen att det inte finns anledning att ändra rekvisitmodellen för våldtäktsbrott (GrUU 4/2014 rd). Även ställningen för personer som vistas på en inrättning bedömdes i regeringens proposition (s. 40-41), och den nuvarande lösningen ansågs vara välgrundad. Förhållandet mellan offret och förövaren beaktas vid bestämmande av straff framför allt med stöd av den allmänna principen för utmätning av straff i 6 kap. 4 § i strafflagen.

En revidering av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt är anhängig vid justitieministeriet. I samband med revideringen görs en heltäckande bedömning av bl.a. frågor med anknytning till beslutsfattandet om vårdnad av barn.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 355/2016 rd

Angående medling konstaterar vi att medling vid våld i nära relationer i Finland alltid grundar sig på frivillighet. Våld i nära relationer är mångformigt och omfattar våld med anknytning till olika nära relationer, inte bara våld i parförhållanden eller våld mot kvinnor. Medlingen vid våld i nära relationer har i lagen om medling vid brott och i vissa tvister begränsats så att endast polis- eller åklagarmyndigheten får ta initiativ till medling. Social- och hälsovårdsministeriet, Inrikesministeriet och Justitieministeriet utreder under hurdana kriterier fall av våld mot kvinnor och våld i nära relationer styrs till medling och godkänns för medling samt hur medlingsprocessen framskrider. På basis av utredningen och med beaktande av internationella förpliktelser gör en arbetsgrupp en bedömning av och förtydligar styrningen till medling och anvisningarna för medling samt bedömer eventuella behov av att ändra på lagstiftningen.

Social- och hälsovårdsministeriet bereder som bäst en förordning om grundande av en samordningskommitté för våld mot kvinnor och familjevåld. Samordningskommittén ska i början av sin mandatperiod sammanställa en handlingsplan för genomförande av Istanbulkonventionen under kommitténs mandatperiod. Det tidigare programmet för att minska våld mot kvinnor (2010-2015) avslutades vid årsskiftet. Mandatperioden för den tväradministrativa arbetsgruppen för förebyggande av våld i nära relationer och familjevåld, som genomför programmet, har förlängts till slutet av år 2016. Samordningskommittén ska inrättas innan arbetsgruppens mandatperiod löper ut. Enligt en extern bedömning som genomfördes våren 2016 har många av åtgärderna i programmet främjat genomförandet av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet.

Helsingfors 1.7.2016

Justitie- och arbetsminister Jari Lindström